

Rohini Hensman: Socialistisk internationalism och kriget i Ukraina

[Ur [International Viewpoint](#), 4 juli 2022. Ursprungligen publicerad i [Historical Materialism](#), 2 juni 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Hur ska världens arbetande människor kunna omvandla sig från en massa grupper som utkämpar allehanda uppsplittrade strider för överlevnad och värdighet till en revolutionär kraft som kan göra slut på kapitalismen, härska över världen och ta över produktionen? De har ett oräkneligt antal uppgifter framför sig, men en av de viktigaste är att övervinna de splittringar bland sig själva som beror på etnisk överhöghet och nationalism. Marxister har alltid debatterat denna fråga, och den plågar oss än idag. Kriget i Ukraina är ett bra tillfälle att undersöka den närmare.

Den nationella och koloniala frågan

Vladimir Putins tal den 21 februari 2022 var ingalunda den första gången han förbannade V I Lenin, men det var kanske det mest omfattande angreppet på Lenin och bolsjevikerna, som, hävdade han, hade skapat den ukrainska staten

genom att avskilja, bryta loss, områden som historiskt är ryska... Lenins tankar om vad ett förbundsstatligt arrangemang består av till sitt väsen, och parollen om nationernas självbestämmande fram till avskiljande, gjordes till grundval för sovjetstatens status. Till en början bekräftades de i Deklarationen om Sovjetunionens bildande 1922, och helgonförklarades senare, efter Lenins död, i 1924 års Sovjetkonstitution...

Om jag ska återgå till historien, vill jag upprepa att Sovjetunionen upprättades 1922 istället för det tidigare ryska tsardömet. Men praktiken visade omedelbart att det inte gick att bevara eller styra över ett så enormt och komplicerat territorium med de formlösa principer som var liktydigt med en förbundsstat. De var fjärran från verkligheten och den historiska traditionen.

Det är logiskt att den röda terrorn och snabba övergången till Stalins diktatur, den kommunistiska ideologins dominans och kommunistpartiets maktmonopol, nationaliseringarna och planeekonomin – att allt detta omvandlade de formellt förkunnade men ineffektiva regeringsprinciperna till enbart en deklaration. I verkligheten hade unionens republiker inga suveräna rättigheter, inga som helst. Det praktiska resultatet blev att det skapades en hårt centraliserad och absolut enhetlig stat.

Det Stalin i själva verket helt och fullt tillämpade var inte Lenins utan sina egna regeringsprinciper. Men han gjorde inte de relevanta förändringarna av de centrala dokumenten, av konstitutionen, och han reviderade inte formellt Lenins principer som låg bakom Sovjetunionen. Till synes verkade det inte finnas något behov av det, eftersom allt verkade fungera bra under den totalitära regimens förhållanden, och på ytan såg det underbart, tilltalande och till och med superdemokratiskt ut.

Och ändå är det mycket olyckligt att vår stats grundläggande och formellt juridiska grundvalar inte omedelbart rensades från de skamliga och utopiska fantasier som revolutionen hade

inspirerat till...¹

Putins kunskap om det tsaristiska imperiets historia är inte perfekt: han verkar inte veta att den första stabila staten i Ukraina var Kievan Rus, som hade upprättats av de skandinaviska Varingarna när de slog sig ner i Kiev i slutet av 800-talet, och vars blomstring nådde sin höjdpunkt under Volodymyr den store (980-1015 e Kr) – som konverterade till den bysantinska kristendomen – och hans son Jaroslav den kloke. Dess existens som stat föregår därmed upprättandet av Storfurstendömet Moskva, som senare utvecklades till det ryska imperiet. Men Kievan Rus krossades när Gengis Khans Gyllene horder invaderade på 1200-talet, och den kom senare att stridas om, delas upp och domineras av Litauen, Österrike och Ryssland, tills dess större delen av den koloniserades av Ryssland 1654. Men det skedde ett återupplivande av den ukrainska kulturen på 1800-talet, och under senare delen av detta århundrade växte både nationalistiska och socialistiska partier fram när Ukraina införlivades närmare i det tsaristiska imperiet som leverantör av vete och råvaror som kol och järn, och som marknad för ryska varor.² Krim införlivades i imperiet ännu senare, 1783, vid en tidpunkt då de infödda Krimtatarerna utgjorde den överväldigande majoriteten av befolkningen.

Men han återger den postrevolutionära historien relativt riktigt: Sovjetunionen upprättades verkligen på det ryska tsardömet territorium; efter inbördeskriget ville Lenin att det skulle bli en frivillig union mellan jämlika socialistiska sovjetrepubliker; Stalin iscensatte en kontrarevolution som Putin stöder, men han underlät att rensa statens juridiska grundvalar från ”de skamliga och utopiska fantasier som revolutionen hade inspirerat till”. Som Putin kommenterar, kanske Stalin underlät att göra det delvis för att ”allt verkade fungera bra under den totalitära regimen förhållanden”, men en annan orsak är att han framställde sig själv som Lenins närmaste kamrat och rättmätiga efterträdare, och därmed inte kunde tillåta sig att säga mot Lenin öppet.

Putin har gjort oss en tjänst genom att ta upp den nationella och koloniala frågan på detta kompromisslösa sätt, och det är värt att gå tillbaka och undersöka den igen. Men innan vi gör det vill jag höja ett varnande ord. Den marxistiska debatten om den nationella frågan är förvirrad och förvirrande, och det av två huvudsakliga skäl:

Medan de västeuropeiska imperialistmakternas kolonier i huvudsak låg utomlands, så koloniserade de mongoliska, östeuropeiska och ottomanska imperierna angränsande länder, så det var lätt att göra misstaget att sudda ut skillnaden mellan imperiet och staten. Ingen skulle till exempel tänka sig Indien som en del av den brittiska staten, men när Putin ser Ukraina som en del av den ryska staten är han ingalunda ensam, och inte heller är det första gången han har gjort det. Så tidigt som i april 2005 beklagade han Sovjetunionens fränfalle som 1900-talets största geopolitiska katastrof, eftersom det lämnade tiotals miljoner ryssar ”utanför det ryska territoriets gränser”.³

Begreppen ”nation” och ”nationalitet” användes både om ett helt land som var koloniserat av en imperialistmakt och om det vi idag skulle kalla en etnisk grupp, och det sistnämnda kunde i sin tur grunda sig på religiös gemenskap – exempelvis judar, oavsett om de var troende eller ej – eller språk och nationellt ursprung, som i fallet tjecker, ungrare och så vidare. Än idag används begrepp som ”etnicitet” och ”etnisk minoritet” på ett förvirrande sätt, eftersom människor som tillhör samma

1 Vladimir Putin, ”[Address by the President of the Russian Federation](#)”, 21 februari 2022.

2 Orest Subtelný, *Ukraine: A History*, Toronto: University of Toronto Press, s 25; 32–41; 75–77; 134–135; 227–235; 268–269.

3 NBC News, ”[Putin: Soviet collapse a 'genuine tragedy'](#)”, 26 april 2005.

etniska grupp i ett avseende (låt oss säga religion) kan tillhöra olika etniska grupper i andra avseenden (låt oss säga språk eller nationellt ursprung). För att ta oss förbi denna förvirring föreslår jag att "eticitet" används om alla dessa skillnader: fysiska kännetecken som hudfärg, nationellt ursprung, språkgrupp, religiöst samfund/sekt (vare sig man är troende eller ej), kast och stam. Jag kommer att tala om diskriminering och våld mot människor på basis av dessa kännetecken som "etnisk överhöghet", där rasism är en underkategori. Det borde vara självklart att imperialism förutsätter etnisk överhöghet: tron att det underordnade landets folk på något sätt är underlägset folket i den främmande stat som styr över dem.

Det fanns tre huvudståndpunkter i debatten. Den första uttrycktes av de som Eric Blanc kallar "gränslandssocialister" från tsardömetts periferi: särskilt Polen, Litauen, Lettland, Kaukasus och Ukraina, liksom det bestämt antisionistiska Judiska Bund, som alla försökte knyta den nationella befrielsen och kampen mot etnisk överhöghet till en klasskampsinriktning. I en miljö där många socialister hade en kliven inställning till antisemitismen, uppmanade Bund judiska och kristna arbetare till gemensam kamp mot de antisemitiska pogromerna, och gick mot de sionistiska försöken att utnyttja pogromerna som en förevändning för att splittra dem. 1900 fördömde Lenin Plechanovs rasistiska kommentarer om judar, men efter en pogrom 1902 fördömde Lenin själv Bunds påstående att antisemitismen hade trängt in i arbetarklassen, trots det faktum att socialdemokraterna i Odessa hade förbjudit judar att vara medlemmar för att undvika att stöta bort antisemitiska ryska arbetare. Först 1903 antog Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet (RSDAP) en resolution som uppmanade till beslutsam kamp mot antisemitiska pogromer. Gränslandssocialister invände också mot antagandet att staten efter revolutionen skulle förbli centraliserad och ryska fortfarande vara statens språk, som i tsardömet.⁴

Judar var inte den enda etniska grupp som drabbades av rasism före och efter revolutionen. I sin monografi om Engels och "icke-historiska" folk utvecklar Roman Rosdolsky – västra Ukrainas kommunistpartis främsta teoretiker och överlevare från koncentrationslägret i Auschwitz, där han spärrades in för att ha hjälpt judar⁵ – en kritik av hur denna kategori användes av Engels under revolutionerna 1848-1849 för att beteckna vissa östeuropeiska folk som kontrarevolutionära till sin natur och dömda att dö ut. I den åberopar Rosdolsky ett liknande exempel från den ryska revolutionen, då det i städer i Ukraina 1918-1919 inte var ovanligt att rödgardister sköt invånare som talade ukrainska offentligt eller medgav att de var ukrainare, på grund av att ryska eller russifierade basmedlemmar i partiet betraktade ukrainska som ett "kontrarevolutionärt" språk. Det var bara tack vare ett ihärdigt motstånd mot ett sådant uppträdande från partiledare som Lenin och Leo Trotskij som de ukrainska vänstern kunde bilda en allians med bolsjevikerna.⁶ Även Marko Bojcun beskriver de komplicerade sambanden mellan klass och etnicitet i sin bok *Arbetarrörelsen och den nationella frågan i Ukraina 1897-1918*.⁷

En motsatt ståndpunkt intogs av Rosa Luxemburg, som tillhörde en minoritetsfraktion bland de polska socialister som var mot Polens självständighet. Hon angrep punkt nio i RSDAP:s program,

4 Eric Blanc, "Anti-imperial Marxism: Borderland socialists and the evolution of Bolshevism on national liberation", [International Socialist Review](#), nr 100, våren 2016.

5 "Auschwitz 75th Anniversary: A memoir by Roman Rosdolsky", (först publicerad i Oberon 1956).

6 Roman Rosdolsky, *Engels and the "Nonhistoric Peoples": The National Question in the Revolution of 1848*, översatt och redigerad av John-Paul Himka, specialnummer av *Critique* nr 18-19, 1986, s 165.

7 Marko Bojcun, *The Workers' Movement and the National Question in Ukraine 1897-1918*, Leiden: Brill Publishers 2021. Inledningen finns tillgänglig (på engelska) på [Historical Materialism](#).

som sa att partiet krävde en demokratisk republik vars konstitution bland annat skulle säkerställa ”rätten till självbestämmande för alla nationer som finns inom statens gränser”, och sa att det var ”främmande för den marxistiska socialismens uppfattningar”. Hon höll med om programmets tredje punkt, som krävde ökat självstyre på lokal och provinsnivå i områden där etniska minoritetsgrupper var samlade; den sjunde punkten som krävde jämlikhet inför lagen för alla medborgare oavsett kön, religion, ras eller nationalitet; och den åttonde punkten som sa att etniska minoritetsgrupper skulle ha rätt till utbildning på sitt eget språk på statens bekostnad och rätt att använda sina språk på jämlik nivå med statens språk vid möten och i alla statliga och offentliga funktioner. Men efter en lång historisk tolkning kom hon till sin huvudpunkt:

I ett klassamhälle existerar inte ”nationen” som en homogen samhällspolitisk enhet. Istället finns det i varje nation klasser med motsatta intressen och ”rättigheter”... Det kan inte vara tal om en gemensam och enhetlig vilja, om ”nationens” självbestämmande i ett samhälle som är format på ett sådant sätt. Om vi i de moderna samhällenas historia hittar ”nationella” rörelser och kamp för ”nationella intressen”, så är de vanligtvis de härskande borgerliga skiktens klassrörelser, som i varje givet fall bara kan representera intressena hos andra befolkningsskikt i så måtto som de i form av ”nationella intressen” försvarar en progressiv historisk utveckling, och i så måtto som arbetarklassen ännu inte har avskiljt sig från ”nationens” massa (som leds av borgarklassen) till en oberoende, upplyst politisk klass... Socialdemokratin är proletariats klassparti. Dess historiska uppgift är att uttrycka proletariats klassintressen och även de revolutionära intressena att utveckla det kapitalistiska samhället i riktning mot att förverkliga socialismen. Således åligger det inte socialdemokratin att förverkliga nationernas självbestämmande utan bara den utsugna och förtryckta arbetarklassens rätt, ... till självbestämmande.⁸

Med andra ord ansåg Luxemburg att det nationella självbestämmandet inte på något sätt bidrog till proletariats självbestämmande eller till att förverkliga socialismen. Det var inte på grund av att hon stödde ett imperialistiskt förtryck eller underskattade vikten av demokrati för arbetarklassen. Tvärtom hade hon redan 1900, i sin broschyr *Sociala reformer eller revolution?* sagt att:

Om demokratin blivit dels överflödigt, dels hindrande för bourgeoisien, så är den i stället nödvändig och oumbärlig för arbetarklassen. Den är för det första nödvändig, emedan den skapar politiska former (självförvaltning, rösträtt etc.), som skall tjäna som impulser och stöddepunkter åt proletariats, då det omdanar det borgerliga samhället. För det andra är den oumbärlig, emedan det endast är i kampen för demokratin, genom utövandet av sina rättigheter, som proletariats kan komma till medvetande om sina klassintressen och sina historiska uppgifter.⁹

Lenin utgick från en ståndpunkt som var väldigt lik Luxemburgs, men började efter 1905 närma sig gränslandssocialisternas ståndpunkt. I sitt svar på Luxemburgs invändningar mot punkt nio i programmet, som publicerades i april-juni 1914, klargjorde han att stödet till nationellt självbestämmande bara kunde ges i de fall där det fanns borgerligt demokratiska nationella rörelser, och poängterade att

I Östeuropa och i Asien började de borgerligt demokratiska revolutionernas epok först 1905. Revolutionerna i Ryssland, Persien, Turkiet och Kina samt Balkankrigen är världshändelsernas kedja under vår epok i vårt ”östern”. I denna händelsekedja kan endast en blind undgå att se uppvaknandet av en hel rad borgerligt demokratiska nationella rörelser samt strävandena att skapa nationellt oavhängiga och nationellt enhetliga stater. Just därför och endast därför att Ryssland tillsammans med sina grannländer upplever denna epok behöver vi i vårt program en

8 Rosa Luxemburg, ”The Right of Nations to Self-Determination”, kapitel 1 i [The National Question](#), 1909.

9 Rosa Luxemburg, [Sociala reformer eller revolution?](#), på marxistarkiv.se, s 33.

punkt om nationernas självbestämmanderätt.¹⁰

I ett tal han höll i Zürich i oktober 1914, sa han: ”Det Irland var för England, har Ukraina blivit för Ryssland: hårt exploaterat utan att få något tillbaka. Således kräver världsproletariatets intressen i allmänhet och det ryska proletariatets i synnerhet att Ukraina återfår sitt statliga oberoende, ty det är det enda som kommer att tillåta en utveckling av den kulturella nivå som proletariatet behöver.” Men bolsjevikerna utvecklade inte dessa insikter till en sammanhängande strategi för det ryska tsardömets förtryckta folk, vilket ledde till problem under inbördeskriget som kunde ha undvikits. Men Lenin och Trotskij lärde sig av sina misstag, och hade i slutet av 1919 förbundet sig till ett fritt och självständigt Sovjetukraina.¹¹ Lenin påverkades också av den unge tatariska bolsjevikern Mirsaid Sultan-Galiev, som hävdade att revolutionen i de imperialistiska länderna i väst inte kunde segra om den inte knöts till revolutionerna i deras kolonier i väst.¹²

I motsats till den fullständiga centraliseringen av makten i det tsaristiska imperiet och russifieringen av dess kolonier, erkände en rad fördrag 1920-1921 Estland, Litauen, Lettland, Finland och Polen som självständiga stater. Belarus, Ukraina, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan blev självständiga socialistiska sovjetrepubliker. I mindre etniska minoritetsenklaver uppmuntrades lokal och regionalt självstyre och en språklig och kulturell utveckling. Den 30 december 1922 godkände Socialistiska sovjetrepublikernas unions första sovjetkongress Fördraget om bildandet av Socialistiska sovjetrepublikernas union, som innefattade rätten till självbestämmande ända till rätten att avskilja sig.¹³

Innan vi utvärderar ståndpunkterna i denna debatt är det nödvändigt med ännu ett klagörande. I del två om ”Imperialismen” i Hanna Arendts *Totalitarismens ursprung*, klagar hon att:

Vare sig den hade formen av en ny republik eller en reformerad konstitutionell monarki, ärvde staten som sin högsta funktion skyddandet av alla invånare på sitt territorium oavsett nationalitet, samtidigt som den var avsedd att fungera som rättens högsta institution. Nationalstatens tragedi var att folkens allt starkare nationalmedvetande kom i konflikt med dessa funktioner. I namn av folkviljan tvingades staten erkänna endast ”nationalmedlemmar” som medborgare, det vill säga bevilja fullständiga medborgerliga och politiska rättigheter endast till dem som tillhörde den nationella gemenskapen i kraft av sitt ursprung och sin börd. Detta innebar att staten delvis förvandlades från lagens instrument till nationens instrument.¹⁴

”Nation” och ”nationalitet” betyder här ”etnisk grupp” och ”eticitet”, och den åtskillnad Arendt gör är mellan staten som garant för likhet inför lagen och staten som ett verktyg för den dominerande etniska gruppen, som kan förvägra andra grupper fullständiga medborgerliga och politiska rättigheter. Om staten är knuten till en speciell etnisk grupp är detta i själva verket oundvikligt. I bästa fall blir personer från underordnade etniciteter andra klassens medborgare som drabbas av diskriminering och uteslutning, i värsta fall utsätts de för etnisk rensning eller folkmord. Det skulle per definition vara en stat utan lika rättigheter för alla, och därmed inte en demokratisk republik. Att förena arbetare i antikapitalistisk kamp skulle stöta på den sorts problem som fanns i Sydafrika

10 Lenin, [Om nationernas självbestämmanderätt](#), på marxistarkiv.se, s 7.

11 Zbigniew Kowalewski, ”[For the independence of Soviet Ukraine](#)”.

12 Rohini Hensman, *Indefensible: Democracy, Counter-Revolution and the Rhetoric of Anti-Imperialism*, Chicago: Haymarket Books, s 59–61 (innehåller referenser).

13 Urs W. Saxer, ”The Transformation of the Soviet Union: From a Socialist Federation to a Commonwealth of Independent States”, *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review*, vol 14 nr 3, 7.1.1992, s 581–715.

14 Hannah Arendt, *Totalitarismens ursprung*, Göteborg : Daidalos, 2016, s 319.

under apartheid. Etnisk överhöghet kan givetvis frodas även i en demokratisk republik, men att permanenta den i staten gör den exponentiellt svårare att bekämpa.

Om vi återgår till debatten är det viktigt att börja med de ståndpunkter som alla deltagarna delar. Alla är marxistiska internationalister, som vet att kapitalismen är global och bara kan besegras av världens arbetande folk. De är också överens om att arbetarklassen behöver demokrati för att utveckla förmågan att genomföra en socialistisk omvandling av samhället, en ståndpunkt som vi kan se delas av Marx och Engels om vi genomför en noggrann analys av deras skrifter om ämnet.¹⁵ Det är helt klart att Luxemburg är mot att koppla staten i de förtryckta nationerna till någon etnisk grupp, men om vi läser noga är det uppenbart att gränslandssocialisterna och även Lenin hävdar att "nationellt självbestämmande" bara är meningsfullt när folket i ett helt land i all sin mångfald kämpar för frihet från förtryck under en imperialistisk stat. Idag fångar begreppet "nationell befrielse-rörelse" eller "självständighetsrörelse" denna kamp bättre än det gamla begreppet "nationellt självbestämmande". De håller alla med om att när det finns enklaver av minoritetsgrupper, så ska de ha fullständig juridisk jämlikhet med majoritetssamhället i enlighet med det socialdemokratiska programmets övriga punkter. Så det finns ett stort område där de tre parterna överlappar.

Luxemburg gör naturligtvis rätt i att se nationalism som en borgerlig ideologi, eftersom den hävdar att nationens alla medlemmar har gemensamma intressen – definierade av borgarklassen – som går före de gemensamma intressen som nationens arbetare har med arbetare i andra länder. Det som särskiljer hennes ståndpunkt från de andra två är hennes antagande att imperialistländernas och de koloniserade ländernas arbetarklasser kan enas i kamp mot kapitalismen utan att rycka upp imperialismen med rötterna och slå fast koloniernas oberoende. Hon inser inte att etnisk överhöghet i de imperialistiska länderna alltför ofta inte bara delas av delar av arbetarklassen utan till och med av självutropade socialister eller kommunister, och kan ersättas av respekt för de koloniala folkens makt och revolutionära potential först när de har erövrat sin frihet. Trots att det kan verka paradoxalt är därför nationellt oberoende ett nödvändigt steg på vägen till en socialistisk internationalism.

Det som denna debatt avslöjar är att det ingalunda är en enkel process att övervinna nationalism och etnisk överhöghet i arbetarklassen för att komma fram till en socialistisk internationalism. En central del är att göra motstånd mot all sorts imperialism och stödja den nationella befrielsekampen. En självklar följd av detta är att bekämpa etnisk överhöghet i alla imperialistiska länder. Men hur är det med de förtryckta folkens nationalism? Här ska en linje dras mellan kampen för att upprätta inkluderande demokratier i de tidigare kolonierna, vilket socialister bör stöda eftersom de ger förutsättningar där arbetande människor kan utveckla förmågan att genomföra en socialistisk omvandling av samhället, och vissa koloniala eliters försök att skaffa sig monopol över staten å sina egna etniska gruppers vägnar efter självständigheten, vilket socialister inte ska stöda eftersom de skapar enorma hinder för arbetarklassens solidaritet, inte bara med arbetare i andra länder utan även med arbetare från andra etniska grupper i det egna landet. Det som gör detta ännu mer komplicerat är det faktum att inkluderande och etnisk nationalism ofta vävs samman.¹⁶ Rosdolsky har förvisso rätt när han skriver: "Precis som arbetarklassen inte kan vara socialistisk och revolutionär *i förväg*, så är den

15 Rohini Hensman, "Marx and Engels on Socialism and How to Achieve It: A Critical Evaluation", Gregory Smulewicz-Zucker och Michael J. Thompson (red), *An Inheritance for Our Times: Principles and Politics of Democratic Socialism*, New York: OR Books 2020, s131–147.

16 Sri Lanka, tidigare Ceylon, är ett exempel på etnisk nationalism i en tidigare koloni som har lett till ett förödande inbördeskrig och utplåning av en arbetarrörelse som en gång i tiden var stark. Se Rohini Hensman, "Post-war Sri Lanka: Exploring the path not taken", *Dialectical Anthropology* nr 39, 2015, s 273–293.

*inte heller internationalistisk i förväg ... Långt från att 'av naturen sakna nationella fördomar' måste proletariatet i alla länder först med hjälp av hårt arbete skaffa sig den internationalistiska ståndpunkt som dess övergripande, historiska intressen kräver av den.*¹⁷ Det som gjorde detta särskilt viktigt för Rosdolsky, och är lika viktigt för oss idag, är att etnisk överhöghet när den kombineras med auktoritarism kan bli fascism.

Från Stalin till Putin

Det har förts en omfattande marxistisk debatt om hur staten och produktionsförhållandena under Stalin ska karakteriseras, men mycket mindre om imperialism och rasism. Ändå var det en av Lenins största bekymmer när han skrev ”Till frågan om nationaliteterna eller om 'autonomisering'”, som var en del av det som kom att kallas hans ”testamente”. Efter att ha uttryckt vånad över att Ordzjonikidze, en av Stalins närmaste medarbetare, hade slagit till en georgisk kommunist som inte höll med om planerna att upphäva Georgiens självständiga ställning, fortsatte han:

Under sådana förhållanden är det helt naturligt att den ”frihet att utträda ur unionen” som vi anför till vårt försvar bara kommer att bli en papperslapp, ur stånd att skydda de icke-ryska medborgarna i Ryssland mot angrepp från den ”äkta ryssen”, den storryss och chauvinist – i själva verket skurk och förtryckare – som den typiske ryske byråkraten är.

[...] Jag tror att Stalins jäktande och hans administreringsmani här har spelat en ödesdiger roll och likaså hans förbittring mot den ökända ”socialnationalismen”. Överhuvud taget spelar förbittring vanligen en synnerligen dålig roll i politiken....

Här inställer sig den viktiga principiella frågan, hur internationalismen skall uppfattas.

I mina arbeten om den nationella frågan har jag redan skrivit att det är absolut olämpligt att ta upp frågan om nationalism i allmänhet på ett abstrakt sätt. Man måste skilja mellan en förtryckarnations nationalism och en förtryckt nations nationalism, nationalismen hos en stor nation och nationalismen hos en liten nation. Beträffande det andra slaget av nationalism har vi, som tillhör en stor nation, i den historiska praktiken nästan alltid gjort oss skyldiga till ett otal våldshandlingar, ja än mer – utan att vi själva märker det begår vi en mängd våldshandlingar och kränkningar. [Han fortsätter med att åberopa de rasistiska adjektiv med vilka ukrainare, georgier och icke-ryssar i allmänhet förolämpas.] ...

Och jag tror att vi i föreliggande fall, beträffande den georgiska nationen, har att göra med ett typiskt exempel, då en sant proletär inställning till saken kräver ytterlig varsamhet, tillmötesgående och medgörlighet från vår sida. En georgier som nonchalerar denna sida av saken och överlägset slänger ut beskyllningar för ”socialnationalism” (medan han själv är inte bara en verklig och äkta ”socialnationalist”, utan också en brutal storrysk grobian), en sådan georgier kränker i själva verket den proletära klassolidaritetens intressen. Ty ingenting hämmar den proletära klassolidaritetens utveckling och stärkande i så hög grad som nationell orättvisa, ...

Nödvändigheten av sammanslutning mot imperialisterna i väster, som försvarar den kapitalistiska världen, är en sak. Om detta råder ingen tvekan, och jag behöver inte säga att jag avgjort godkänner dessa åtgärder. En annan sak är det när vi själva ... hamnar i imperialistiska förhållanden gentemot förtryckta folkslag och därmed fullständigt undergräver hela vår principiella uppriktighet, hela vårt principiella försvar av kampen mot imperialismen. Och

¹⁷ Rosdolsky 1986, s 182–183, kursivering i original. Det citat Rosdolsky är oense med är från F. Engels, ”Das Fest der Nationen in London”, 1845.

morgondagen i världshistorien blir just en dag, då de av imperialismen förtryckta folken definitivt vaknar och en lång och hård slutkamp för deras frigörelse börjar.¹⁸

Lenins sista testamente dikterades medan han led av efterdyningarna till två slaganfall, och det tystades ner av Stalin, vilket inte var förvånande med tanke på att det bland annat rekommenderar att Stalin avsätts som generalsekreterare. Det vi upptäcker är (a) Lenin var noga med att det inte skulle finnas någon grund för anklagelser om dubbelmoral för att Sovjetunionen hade makt över sina egna kolonier samtidigt som de förespråkade att västs kolonier skulle befrias, och (b) hans äkta fasa över att ryssar och russifierade koloninivånare som Stalin och Ordzjonikidze betedde sig som imperialister, rasister gentemot icke-ryssar. Han använder ett minnesvärt begrepp – ”storrysk chauvinism”, som i sammanhanget låter som en rysk version av etnisk överhöghet – och slungade tillbaka den beteckning som Stalin använde för att anklaga gränslandssocialisterna – ”socialnationalister”, dvs. nationalisterna som låtsas vara socialister – mot honom själv, och anklagade honom för att vara en rasistisk (storrysk) grobian.

Lenins farhågor var välgrundade. Efter hans död 1924 och en kort mellanperiod, samlade Stalin den absoluta makten i sina egna händer, utrotade resten av den bolsjevikiska ledningen, krossade allt oliktankande och inledde folkmordsliknande angrepp på det ryska imperiets kolonialfolk, russifierade återigen deras länder och underkastade dem Moskvas styre. De hemliga protokollen i Hitler-Stalinpakten som Ribbentrop och Molotov skrev under den 23 augusti 1939 gjorde i själva verket Stalin till nazistkollaboratör och han försåg nazisterna med mat och råvaror i utbyte mot grönt ljus att åter kolonisera Finland, Estland, Lettland, Litauen och delar av Polen. Pakten upphörde först när Hitler upphävde den genom att invadera Sovjetunionen 1941. Jaltaöverenskommelsen efter kriget tillät honom att upprätta Moskvadominerade regimer i Polen, Ungern, Tjeckoslovakien, Rumänien, Bulgarien, Albanien och senare Östtyskland. Stalins totalitära stat som härskade över Ryssland och dess kolonier utmärkte sig inte bara genom sin extrema brutalitet utan också ett systematiskt krig mot sanningen, i likhet med nazisternas användning om och om igen av en stor lögn.¹⁹

Som Hannah Arendt poängterar i *Totalitarismens ursprung*, finns det i allt detta en påtaglig samstämmighet. Stalin började faktiskt samarbeta med nazisterna redan innan Molotov-Ribbentrop-pakten skrevs under, och skickade hundratals kommunister för att spärras in och dödas av nazisterna samtidigt som han själv mördade tusentals av dem.²⁰ Snyder beskriver hur Stalin dolde sitt samarbete med Hitler med påhittet att det ”Stora fosterländska kriget”, som han kallade det, började 1941, och dolde det faktum att judiska civila – mindre än 2% av den sovjetiska befolkningen medan ryssarna var mer än hälften – dödades i större antal än ryska civila, för att ge intryck av att ryssar var nazisternas främsta offer. Med början 1948 fördömdes judar som ”judiska nationalisterna” och ”rotlösa kosmopoliter”, nedvärderades, arresterades, skickades till Gulag, torterades och avrättades.²¹ I själva verket talade även nazisterna om ukrainarna i rasistiska ordalag, som ”Afrikaner” och ”Neger”. Under deras ockupation ”dödade uppskattningsvis 3,5 miljoner ukrainare, mest kvinnor och barn, och uppskattningsvis 3 miljoner ukrainare dog i Röda armén under striderna mot Wehrmacht”.²² Dessa siffror inbegriper inte ukrainare – inklusive ukrainska judar som Volodymyr

18 V I Lenin, 1922, ”Till frågan om nationaliteterna eller om ’autonomisering’”, i [Brev till kongressen m m](#), på marxistarkiv.se, s 7-10.

19 Rohini Hensman, *Indefensible*, s 35–37, 63 (referenser inkluderade).

20 Alex de Jong, ”Stalin handed hundreds of communists over to Hitler”, *Jacobin*, 22 augusti 2021.

21 Timothy Snyder, *Den blodiga jorden : Europa mellan Hitler och Stalin*, Stockholm : Bonnier, 2011.

22 Timothy Snyder, ”Germans must remember the truth about Ukraine – for their own sake”, *Eurozine*, 7 juli 2017.

Zelenskyjs farfar – som kämpade mot nazisterna och överlevde kriget. Med andra ord blev de sovjetiska ukrainarna måltavlor för utrotning, och spelade också en oproportionerligt stor roll under kampen mot nazisterna, men dessa fakta doldes under antagandet att ”sovjetisk” innebar ”rysk”.

Men den ideologi som Stalin anslöt sig till offentligt var leninismen. Det var en förvanskad version – exempelvis utropade han Sovjetunionen till en socialistisk stat, medan Lenin ansåg att socialismen bara kunde upprättas internationellt – men som Putin klagade, behöll han delar av den leninistiska politiken, som rätten till självbestämmande, i konstitutionen. Det var nödvändigt för att slå fast hans påstående att vara Lenins rättmätiga arvinge. Trots att Stalin och hans efterträdare behöll Rysslands kolonier i ett järngrepp, och 1979 till och med invaderade Afghanistan, så lyckades de ge sig ut för att vara antiimperialister genom att stöda befrielsekampen i länder som var koloniserade av väst-imperialismen, och således få inflytande i dessa länder. Det vore därmed inte rätt att kalla den stalinistiska regimen för fascistisk, trots det faktum att den delade många kännetecken med fascismen.

Även Chrusjtjov och Brezjnev använde Lenin för att stöda sina ledarskapsanspråk, men till skillnad från dem var Michail Gorbatsjov en verklig Leninforskare, som försökte få sin politik av demokratisering genom *glasnost* (öppenhet) och *perestrojka* (omstrukturering) av sovjetsamhället att stämma med den revolutionäre Lenin, den Lenin som strävade efter sanningen, internationalisten som uppmuntrade en utveckling av sovjetfolkens språk och kultur, och den Lenin som var villig att lära sig från tidigare misstag och rätta till dem.²³ Gorbatsjov drog tillbaka de sovjetiska trupperna från Afghanistan och ingrep inte när Berlinmuren föll. Han snickrade ihop ett fördrag om ett mer jämlikt och demokratiskt Sovjetunionen, men två dagar innan det skulle undertecknas iscensatte förespråkare av en hård linje en kupp mot honom, satte honom i husarrest och avbröt hans kommunikationer. Det fanns ett massivt folkligt motstånd mot kuppen, och Boris Jeltsin ställde sig i ledningen för det. Kuppen föll samman och Gorbatsjov befriades, men han utmanövrerades av Jeltsin, som ledde Sovjetunionens sönderfall till 15 oberoende republiker, inklusive Ryska federationen.²⁴

1999 valde Jeltsin Putin till sin efterträdare, vid en tidpunkt då Jeltsins egen popularitet var under 10% och Putin var FSB:s mäktiga men okända chef. Putins sätt att skaffa sig popularitet är fortfarande relevant. Ryska federationen innehöll fortfarande kolonier. En av dem var Tjetjenien, som hade förklarat sig oberoende i november 1991. 1994 invaderade ryska trupper landet, och under en operation som leddes av FSB utsatte de huvudstaden Groznyj för bombmattor och dödade den valde presidenten, men gerillamotståndet fortsatte. Den nya presidenten skrev under ett fredsavtal med Jeltsin, och sköt upp fastställandet av Tjetjeniens status. 1999 skyllades en rad lägenhetsbombningar i Moskva på tjetjenska terrorister, men visade sig senare ha varit arrangerade av FSB. De utgjorde förevändning för ett skoningslöst ”krig mot terrorn” mot tjetjenska civila, som innehöll tortyr, systematiska våldtäkter och massmord, mord på landets andra valda president, och införande av en brutal marionettdiktatur allierad med Putin. Det åtföljdes av attacker mot människorättsförsvare och undersökande journalister även i Ryssland, medan vittnen till lägenhetsbombningarna och utredare av dem dödades en efter en.²⁵ Putin gick snabbt vidare och byggde åter upp en auktoritär stat, utsåg tidigare allierade i KGB och armén till säkerhetstjänsten och utvidgade deras befogen-

23 Christopher Smart, ”Gorbachev’s Lenin: The myth in service to ’Perestroika’”, *Studies in Comparative Communism*, vol 23, nr 1 (vår 1990), s 5–21.

24 Bridget Kendall, ”New light shed on anti-Gorbachev coup”, [BBC News](#), 18 augusti 2011.

25 Rohini Hensman, *Indefensible*, s 66–71 (inklusive referenser.)

heter, skrev om reglerna för att ge sig själv makt att utse och avskeda domare, och fick nya maktbefogenheter att avsätta och utse guvernörer och upplösa regionala lagstiftade organ, tills ”säkerhetstjänsten bara var ansvarig inför Kreml. Och i toppen på den nya lodräta makten satt Vladimir Putin.”²⁶

Scenariot i Tjetjenien upprepades i Syrien när Putin gick med i kriget där i september 2015, med den enda skillnaden att Putins brutala allierade – Bashar al-Assad – redan satt vid makten men var nära att störtas av ett demokratiskt uppror.²⁷ Och det ger oss en ledtråd till vad Putin syftade på när han citerade texten ur en punkrocksång, ”Törnrosa i en kista”, för att säga till ukrainarna: ”Vare sig ni gillar det eller ej, stå ut med det min sköna”.²⁸ det var Tjetjeniens öde han tänkte sig för Ukraina när hans väpnade styrkor invaderade och gick rakt mot Kiev 2022. Utöver Assad stöder Putin också högerdiktatorn Daniel Ortega i Nicaragua, i utbyte mot att hans regim hyser ett satellitövervakningssystem för insamling av underrättelseuppgifter, och ger gratis användning av landets hamnar.²⁹ Hans paramilitära Wagnerbataljon har arbetat för den blivande diktatorn Khalifa Haftar i Libyen och begått krigsbrott tillsammans med honom, och har i stor skala förflyttat sig till Afrika söder om Sahara och stöder auktoritära diktatorer och militärkupper och begår fruktansvärda övergrepp mot mänskliga rättigheter i utbyte mot guld- och diamantruvekoncessioner till ett ryskt företag som är förknippad med den.³⁰ När en sådan praktik har genomförts av väst, har vänstern med rätta kallat den för imperialism.

Till skillnad från Stalin, som dolde sin kontrarevolution bakom leninistisk retorik, vill Putin överge hela den ryska revolutionens arv och de ”skamliga och utopiska fantasier som [den] hade inspirerat till”. Stalin såg sig som Ivan den förskräcklige, som utvidgade det ryska imperiet och samlade den absoluta makten i sina händer, och beordrade Sergej Eisenstein att göra en film om honom. Men han blev arg för att Eisenstein skildrade Ivans *opritjniki* – som Stalin såg som motsvarigheten till sin egen hemliga polis – som Ku Klux Klan-liknande, urtypen för den amerikanska fascismen.³¹ I motsats till detta har Putin, som också ser sig själv som Ivan den förskräcklige och har byggt en staty av honom,³² inga problem med att förknippas med Ku Klux Klan och andra nyfascister i USA.³³ Som Anton Sjechovtsov har dokumenterat har han i själva verket band till nyfascister i hela Europa.³⁴ Sjechovtsov beskriver det som ett ”konvenansäktenskap”, men det är en mycket starkare allians. Rafia Zakaria pekar på att ”Putins ryska, eller ’*ruskij*’, nation är inriktad på vit, slaviskt etnisk rysk överhöghet” och stöder diskriminering, hets och våld mot etniska minoriteter och invandrare. Hon drar slutsatsen: ”Här finns direkta paralleller mellan Putins ansträngningar sedan årtionden att upphöja vita ryssar till ledare för sin världsordning och Hitlers strävan efter liknande idéer om

26 Chris Miller, *Putinomics: Power and Money in Resurgent Russia*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2018, s 26–27.

27 Jackson Diehl, ”Putin is going by a familiar playbook in Syria”, *Business Insider*, 12 oktober 2015.

28 Michele A Berdy, ”A Russian Sleeping Beauty”, *The Moscow Times*, 11 februari 2022.

29 Octavio Enriquez, ”Ortega, the ’anti-imperialist’, surrenders to Russian interests”, *Confidencial*, 1 mars 2022.

30 Peter Fabricius, ”Wagner’s dubious operatics in CAR and beyond”, *Institute for Security Studies*, 21 januari 2022.

31 Alexej Timofejtjev, “’Disgusting thing!’ Why Stalin couldn’t accept Eisenstein’s sequel of ’Ivan the Terrible’”, *Russia Beyond*, 9 januari 2018.

32 Howard Amos, ”Russia falls back in love with Ivan the Terrible”, *Politico*, 31 oktober 2016.

33 Natasha Bertrand, “’A model for civilization’: Putin’s Russia has emerged as ’a beacon for nationalists’ and the American alt-right”, *Business Insider*, 10 december 2016.

34 Anton Shekhovtsov, ”The Kremlin’s marriage of convenience with the European far right”, *OpenDemocracy*, 28 april 2014.

rasrenhet för att förverkliga sin egen 'stora nation'.³⁵ Skillnaden är att Putin bara försöker utrota etniska minoriteter om de gör motstånd mot att underkastas.

Likheten med Hitlers ideologi är ingen slump: Putin är beundrare av den ryska antibolsjevikiska fascistiska filosofen Ivan Iljin, som beskrev att ryssarnas "andliga kvaliteter" låg i deras kärlek till "Gud, fosterlandet och nationens *vozd*" [högsta ledare], och 1933 skrev att den "tyska national-socialismens anda" förenar den "med den italienska fascismen" och "även med den ryska vita rörelsen".³⁶ Putins rådgivare Aleksandr Dugin använde Iljins linje i strategin för för den post-sovjetiska ryska staten i sin bok från 1997, *Geopolitikens grundvalar*, som blev obligatorisk läsning i Generalstabens akademi och andra utbildningsinstitutioner. I den förespråkar han att det återigen ska skapas ett jättelikt euroasiatiskt imperium [det tsaristiska imperiet/Sovjetunionen] där ortodoxt kristna etniska ryssar skulle få en privilegierad ställning, och skisserade en plan för att övervinna "Atlantsamarbetet" och upprätta ett globalt herravälde. Delar av strategin har varit överraskande framgångsrik. Bland dessa finns destabilisering av USA genom att stöda "extremistiska, rasistiska och sekteristiska grupper" där, och på samma gång stöda "isolationistiska strömningar" [Trump]; euroasiatisk utvidgning till Latinamerika; införliva Balkan, speciellt Serbien och "det serbiska Bosnien"; avskilja Storbritannien från resten av Europa [Brexit] och "finlandisering" av resten genom att använda Rysslands råvaruresurser [olja, gas] på ett strategiskt sätt; bilda en "stor allians" med Armenien, "det iranska imperiet" och Libyen för att gå emot Saudiarabien och i synnerhet Turkiet, som skulle destabiliseras genom att uppmuntra minoriteter som kurderna (som han kallar "arjanska" som armenierna och iranierna) att göra uppror [band till PKK]. Indien och Japan betraktas som allierade i Rysslands försök att hålla tillbaka Kina: det minst framgångsrika av Dugins rekommendationer.³⁷

I sin jakt på "Gud" har Putin hyllat den ryska ortodoxa kyrkans fundamentalistiska patriark Kirill, och antagit kvinnofientliga och hbtq-fientlig lagstiftning i linje med hans åsikter. Det är uppenbart varför dessa idéer har gjort Putin till ikon för anhängare av vit överhöghet och kristna fundamentalister i USA och Europa: han delar extremhögerns avvisande av demokrati, socialism och feminism.³⁸ I ett föredrag på internet resonerade den ryske socialisten Ilja Budraitskis att 1900-talets fascister behövde en massrörelse för att krossa den starka arbetarrörelsen och de populära socialdemokratiska partierna innan de kunde erövra statsmakten, och därför kan betecknas som "fascism underifrån". I motsats till detta kunde Putin komma till makten genom val och sedan omvandla staten genom att undergräva de demokratiska institutionerna (till exempel fria och rättvisa val) och avskaffa demokratiska rättigheter (som yttrande-, förenings- och församlingsfrihet) – en process som mer eller mindre har fullbordats efter invasionen av Ukraina – vilket kan kallas "fascism uppifrån".³⁹ Precis som 1900-talets fascism använder Putins regim militär, polis, hemlig polis och nynazistiska stormtrupper (som Putin släpper lös när det behövs strategiskt och sedan håller tillbaka dem, istället för att låta dem bli alltför mäktiga och sedan slakta dem som Hitler) och paramilitärer både i Ryssland och utomlands; den använder censur och statskontrollerade massmedia för att

35 Rafia Zakaria, "White Russian Empire: The racist myths behind Vladimir Putin's power grabs", *The Forum*, 10 mars 2022.

36 Anton Barbasjin, "Ivan Ilyin: A fashionable fascist", *Riddle*, 20 april 2018.

37 John B. Dunlop, "Aleksandr Dugin's Foundations of Geopolitics", *Stanford: The Europe Center*, 2004.

38 Carl Davidson och Bill Fletcher Jr, "Putin is attempting to center Russia as a hub of the global right wing", *Portside*, 30 mars 2022.

39 Föredrag vid en tilldragelse som kallades "Inside the Aggressor", 27 mars 2022. Budraitskis föredrag börjar efter 38 minuter.

sprida den ”stora lögnen” (dvs. ”det är inte krig i Ukraina, bara en militär specialoperation för att avnazifiera det”) men använder också metoder som inte fanns tillgängliga för Hitler och Mussolini, som Kremlvänliga webbplatser, cyberkrigföring och trollfabriker.⁴⁰ Om vi slår fast fascismens centrala kännetecken som etnisk överhöghet, extrem auktoritarism (avvisande av demokrati), fientlighet mot socialism, samhällskonservatism (fientlighet mot feminism och hbtq-rättigheter), ledarkult och ständigt spridande av lögn, så uppfyller Putin alla kännetecken.

Det innebär att situationen 2022 inte är en återgång till kalla kriget som så många kommentatorer har antagit, utan mer liknar Andra världskriget. Vi kanske borde se det som Tredje världskriget, ett krig mellan etniskt rasistisk auktoritarism och demokrati som har uppslukat varenda land i världen, inte minst USA, Storbritannien och länderna i EU. Ukrainarna började med att kämpa för nationellt oberoende som en demokratisk republik, men har för andra gången i mannaminne haft oturen att kastas till frontlinjen i ett krig mot en folkmordsfascism. Det är sant att det finns ukrainska fascister, men de är en liten minoritet jämfört med befolkningen i sin helhet som för ett folkkrig, medan fascister dominerar på den ryska sidan. För socialistiska internationalister är det därför absolut nödvändigt att stöda en seger för Ukraina och ett ryskt nederlag, förutom vilket det inte kommer att bli fred. Det inbegriper att kräva vapen till ukrainarna så att de kan försvara sig själva, och sanktioner för att tvinga Ryssland att upphöra med sin aggression, ty en seger för den nationella befrielsen och demokratin skulle skapa förhållanden för att främja arbetarklassens kamp, medan en segar för den imperialistiska expansionismen och fascismen skulle utgöra ett enormt bakslag för världens arbetande folk. Under dessa förhållanden kan ingen påstå sig vara socialist eller till vänster om man underlåter att stöda det ukrainska folkets hjältemodiga kamp mot Putins nyfascism, eftersom de då stöder imperialism mot nationell befrielse, auktoritarism mot demokrati, barbari mot socialism.

Reaktioner på kriget i Ukraina

Medan de ryska och belarusiska militärstyrkorna drogs ihop runt Ukraina, skyllde en hel massa kommentatorer i väst krisen på NATO:s införlivande av länder i Östeuropa, som inkräktade på Rysslands ”inflytelsesfär”. I deras världsbild spelar bara imperialistiska länder någon roll. Som litauiska socialister förklarade var det i själva verket små länder som var rädda för att återigen koloniserar av Ryssland som drev kampanjen för anslutning till NATO,⁴¹ men sådana kommentatorer bryr sig inte om ifall dessa länder sväljs av imperialismen. Deras förslag att återgå till NATO:s gränser före 1997 upprepas av så kallade antiimperialister som stöder sin favoritimperialist och hans brutala allierade och för fram paroller som ”Rör inte Ryssland”, och en del går så långt att de kräver stopp för vapenleveranserna till Ukraina.⁴² (Med samma logik skulle vänstern ha krävt att ryska arbetare skulle ha hindrat sovjetiska vapenleveranser till Vietnam!) Om dessa krav genomförs så skulle det göra det möjligt för en fascistisk Putinregim att erövra och härska över andra östeuropeiska länder efter att ha våldtagit, torterat och dödat tusentals civila i Ukraina, utplånat demokratin och slagit tillbaka klasskampen flera decennier. De är därför otvetydigt kontrarevolutionära och är liktydigt med att samarbeta med imperialism och fascism.

40 Alexander Zemlianitjenko, ”Putin’s fascists: the Kremlin’s long history of cultivating homegrown neo-Nazis”, *The Conversation*, 21 mars 2022.

41 *Ibid.*

42 ”A bas l’union sacrée pour désarmer les Ukrainiens! Des arme pour la resistance ukrainienne!”, [Arguments pour la lutte sociale](#), 3 april 2022.

Vad gäller argumentet att ”vi måste gå mot vår egen imperialism”, så är det obegripligt för internationalister, ty de inser att kapitalismen bara kan besegras av det arbetande folket i världen. Det kanske inte finns mycket vi kan göra för att stöda den kamp som folk som inte förtrycks av vår egen stat för mot auktoritära regeringar, men vi kan åtminstone försöka berätta sanningen om den och undvika dubbelmoraliska begreppsramar. Dessa personers likgiltighet inför bombningarna av palestinier i Syrien⁴³ och nu bombningarna av palestinier i Ukraina⁴⁴ gör det tveksamt om de verkligen bryr sig om palestiniernas befrielse, till skillnad från de palestinska aktivister som har betonat likheterna mellan palestiniernas, syriernas och ukrainarnas kamp.⁴⁵ Denna inställning är framförallt ett förräderi mot de otroligt modiga *ryska* antifascisterna, socialisterna, feministerna, antiimperialisterna och antikrigsaktivisterna, av vilka en sa: ”nu förstår jag hur antifascisterna kände sig under det Tredje riket”.⁴⁶ Socialister är förpliktigade att gå mot *allt* förtryck, oavsett vem förövaren är och vem offret är.

Tyvärr är de inte de enda som har intagit reaktionära ståndpunkter om dessa två strider (Syrien, Ukraina). Artem Tjapeje, en socialist som har översatt Noam Chomskys arbete till ukrainska, var bestört över att Chomsky upprepade Kremels lögner att Maidanupproret 2014 ”utgjorde en kupp med amerikanskt stöd som ... fick Ryssland att annektera Krim, i huvudsak för att skydda sin enda hamn och örlogsbas där vattnet inte fryser på vintern”.⁴⁷ Den syriske marxisten Yassin al-Haj Saleh, som har översatt Chomskys verk till arabiska, var lika kritisk mot Chomskys uttalande att Putins intervention i Syrien inte var imperialistisk eftersom ”att stöda en regering inte är imperialism” – även om denna ”regering” är en diktatur som är på väg att falla på grund av ett demokratiskt uppror, och ett stöd av den innefattar att döda 23.000 civila på 6 år och få en hamn och militärbaser i utbyte!⁴⁸ (Med den logiken var USA:s invasion i Vietnam inte imperialism, eftersom den stödde den sydvietnamesiska regeringen.) Inte så att Chomsky har något gott att säga om Putin eller Assad, men hans bekräftelse av Putinregimens lögner är också en sorts stöd. Och denna framstående akademikers slarviga studier när han litar på Kremels propaganda och dåligt upplysta kommentatorer i väst för att komma till sina slutsatser istället för lita till arbeten från mycket kunnigare syrier, ukrainare och ryssar är sannerligen en besvikelse, och det är även hans oförmåga att inse att Putin och Assad kan fabricera samtycke för sina skandalösa brott genom att ösa ur sig en ständig ström av lögner på sina förslavade media och sociala media samtidigt som de spärrar in och dödar alla som berättar sanningen. Det mest nedslående är hans orientalistiska beskrivning, att icke-västliga folk som kämpar mot Putin och hans allierade är lurade av väst och helt maktlösa.

Nu har vi några svar på den fråga vi började med: hur övervinner vi de splittringar mellan arbetare som är resultatet av etnisk överhöghet och nationalism? För det första genom att gå mot all sorts imperialism, eftersom den utöver att ha sina rötter i etnisk överhöghet också innebär nationellt förtryck. För det andra genom att stöda kampen för nationellt oberoende som är övervägande

43 Budour Hassan, ”A late obituary for the capital of the Palestinian diaspora”, [OpenDemocracy](#), 22 juni 2018.

44 Amany Mahmoud, ”Palestinians in Ukraine fear another exodus”, [Al-Monitor](#), 5 mars 2022.

45 Budour Hassan, ”Palestine and the Syrian revolution”, [ZNet](#), 25 november 2013; Ghufrane Mounir, ”Gigi Hadid to donate fashion month earnings to aid people in Ukraine and Palestine”, [Middle East Eye](#), 7 mars 2022.

46 Andrew Roth och Pjotr Sauer, ”‘Our voices are louder if we stay’: Russian anti-war activists refuse to flee”, [The Guardian](#), 27 mars 2022.

47 Johnny Diamond, ”A Ukrainian translator of Noam Chomsky responds to his recent comments on the Russian invasion”, [The Hub](#), 3 mars 2022. Tjapeje citerar Chomskys kommentarer i sin [blogg](#).

48 Yassin al-Haj Saleh, ”Chomsky is no friend of the Syrian revolution”, [New Lines Magazine](#), 15 mars 2022. Saleh citerar från en intervju som Chomsky givit (se [YouTube](#)).

demokratisk. Mer auktoritär kamp ska bara få kritiskt stöd under förutsättning att den representerar folk av alla etniciteter. Etniska definitioner av nationen ska aldrig stödas. Å andra sidan måste ett socialistiskt program innehålla rättigheter för etniska minoriteter till fullständig jämlikhet inför lagen och rätt att ha ett eget språk och kultur, liksom lokalt och regionalt självstyre, vilket är viktigt i varje demokrati men särskilt för enklaver där minoriteter dominerar. Om socialister menar allvar om arbetares intressen överallt, så måste de ställa kamp för demokrati i förgrunden, som också är kamp mot olika sorters diskriminering och förföljelser, och inte bara i sina egna länder utan också i solidaritet med arbetarnas klasskamp i alla länder. Slutligen: i en värld där fientlighet mot flyktingar, invandrare och ”utlänningar” frodas står internationalister för öppna gränser.